

Проектът „Инициатива за съдебно изпълнение в услуга на обществото“ се финансира в рамките на Програмата за подкрепа на неправителствените организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009 – 2014 г.

www.ngogrants.bg

ПРАВА НА ДЪЛЖНИКА В ИЗПЪЛНИТЕЛНОТО ПРОИЗВОДСТВО

Какво да правя, ако разбера, че срещу мен е образувано изпълнително производство?

Колкото може по-бързо се свържете със съдебния изпълнител. Ако имате възможност, изпълнете задължението си максимално бързо, тъй като всяко забавяне на изпълнението е свързано с допълнителни разноски, които са за ваша сметка.

В случай, че не можете да изплатите цялото задължение в посочения срок за доброволно изпълнение, ако постигнете съгласие с взыскателя, може да предложите на съдебния изпълнител погасителен план за изпълнение на дълга ви на части.

Мога ли да възразя срещу започването на изпълнителното производство?

Когато изпълнителното производство е образувано въз основа на издаден изпълнителен лист след влязло в сила съдебно или арбитражно решение, съдебният изпълнител след образуване на производството е длъжен да Ви изпрати покана със срок за доброволно изпълнение. В този случай нямате право да възразявате срещу основателността на дълга (освен с възражение, че вече е изпълнен), тъй като той е признат с влязло в сила решение и сте имали възможност да се защитите.

Когато изпълнителното производство е започнало въз основа на заповед за незабавно изпълнение по чл. 417 от ГПК (т.е. заповед, издадена въз основа на запис на заповед, нотариално заверено споразумение, ипотека, нотариален акт, извлечение от счетоводните книги на банка и др.), имате право в 14-дневен срок от получаване на заповедта да възразите пред съда, който я е издал, ако не дължите сумата или част от нея.

Когато изпълнителното производство е образувано въз основа на изпълнителен лист, издаден след влязла в сила заповед за изпълнение по чл. 410 от ГПК, имате право да възразите единствено, ако вече сте изпълнили задължението си. Това е така, защото заповедта за изпълнение вече Ви е била връчена от съда и сте имали възможност да възразите срещу нея. В този случай не се връчва отделна покана за доброволно изпълнение, тъй като срок за доброволно изпълнение е бил даден в хода на заповедното производство.

Как ще ме призове съдебният изпълнител?

Съдебният изпълнител Ви призовава на регистрирания в общината постоянен и настоящ адрес, затова е много важно той да бъде актуален. Ако се окаже, че не пребивавате на регистрирания адрес или не можете да бъдете намерен на него и няма лице, което е съгласно да получи съобщението, то се залепя на входната врата и се смята за връчено след изтичане на 14-дневен срок. Ако няма регистриран постоянен или настоящ адрес, районният съд по местоизпълнението може да Ви назначи особен представител.

Връчването на всички съобщения и призовки за съдебни производства, включително и по изпълнителните дела, спрямо търговци и юридически лица, които са вписани в съответния регистър, става на посочения в регистъра адрес. Ако лицето е напуснало адреса, без да е вписало в регистъра новия си адрес, всички съобщения се прилагат към делото и се считат за редовно връчени.

Може ли срещу мен да започне изпълнително производство, без да знам, че съм осъден?

Да, кредиторът може да се снабди изпълнителен лист въз основа на заповедта за незабавно изпълнение по чл. 417 от ГПК без участието на длъжника. В този случай, изпълнителният лист ще бъде издаден без Ваше знание. Освен това, когато регистрираният адрес не е актуален или лицата, които пребивават на адреса отказват да получат съобщението, е възможно съдебни решения и заповеди за изпълнение да влязат в сила, без длъжникът да узнае за това.

Какво да правя, ако въпреки че съм изплатил целия си дълг, съдебният изпълнител е образувал изпълнително дело срещу мен?

Ако получите от съдебен изпълнител известие за предприети срещу Вас изпълнителни действия, въпреки че вече доброволно сте погасили дълга към вискателя, незабавно представете на съдебния изпълнител доказателства за извършеното плащане (напр. разписка от кредитора, копие от платежно нареждане или вносна бележка от банка и т.н.). В този случай изпълнителното производство се прекратява и направените

разноски остават за сметка на взискателя.

Може ли да бъде наложен запор върху мое вземане (напр. върху банкова сметка или трудово възнаграждение и др.) преди получаването на покана за доброволно изпълнение?

Да, законът задължава съдебния изпълнител, едновременно с поканата за доброволно изпълнение, да изпрати запорно съобщение до всяко трето лице, към което длъжникът има вземане. Целта е да се предотврати възможността за умишлено увреждане на кредитора, като длъжникът изтегли и укрие средствата си.

Какво означава несеквестируемо имущество?

Несеквестируемо имущество е това имущество на физическото лице, върху което не може да се осъществява изпълнение. Несеквестируемото имущество се дели на два вида: несеквестируеми вещи и несеквестируем доход.

Несеквестируемите вещи включват:

1. вещи за обикновено употребление на длъжника и на неговото семейство, посочени в списък, приет от Министерския съвет (напр. ограничен брой дрехи, домакински уреди и мебели, домашни любимци, материали за лечение, учебни пособия, семейните и личните ордени и отличия и др.);
2. необходимата храна на длъжника и неговото семейство за един месец, а за земеделските стопани – до нова реколта, или равностойността ѝ в други земеделски произведения, ако няма такава;
3. необходимите горива за отопление, готвене и осветление за три месеца;
4. машините, инструментите, пособията и книгите, необходими лично на длъжника, упражняващ свободна професия, или на занаятчия за упражняване на неговото занятие;
5. земите на длъжника – земеделски стопанин: градини и лозя с площ общо до 5 дка или ниви или ливади с площ до 30 дка, и необходимите за воденето на стопанството машини и инвентар, както и торове, средствата за растителна защита и семето за посев - за една година;
6. необходимите две глави работен добитък, една крава, пет глави дребен добитък, десет пчелни кошера и домашните птици, както и необходимата храна за изхранването им до нова реколта или до пускането на паша;
7. жилището на длъжника, ако той и никой от членовете на семейството му, с които живее заедно, нямат друго жилище независимо от това дали длъжникът живее в него; ако жилището надхвърля жилищните нужди на длъжника и членовете на семейството му, определени с наредба на Министерския съвет (напр. за едночленно семейство – 25 м². жилищна площ; за двучленно семейство – 40 кв. м.; за тричленно семейство

– 55 кв. м. жилищна площ и т.н.), надвишаващата част от него се продава, ако са налице условията по чл. 39, ал. 2 от Закона за собствеността;

8. предвидените в друг закон вещи и вземания като неподлежащи на принудително изпълнение.

Ако изпълнението бъде насочено върху такива вещи, имате право в едноседмичен срок да депозирате жалба срещу продажбата им пред съответния окръжен съд. Изключение от забраната за продажба на несеквестируеми вещи се допуска в някои случаи, напр. за вземания за издръжка.

Несеквестируемият доход включва:

1. Вземания за издръжка;

2. Стипендии (освен за изпълнение на задължения за издръжка);

3. Парични обезщетения и помощи, изплащани по Кодекса за социално осигуряване (напр. за временна неработоспособност поради общо заболяване, трудова злополука и професионална болест, за бременност и раждане, за отглеждане на малко дете, за инвалидност, за безработица и др.) - освен за изпълнение на задължения за издръжка или на задължения към държавното обществено осигуряване.

4. Трудово възнаграждение, друго възнаграждение за труд (напр. по граждански договор) или пенсия в размер над минималната работна заплата:

- ако осъденото лице получава до 300 лв. месечно – може да се удържа една четвърт, ако е без деца, и една пета, ако е с деца, които то издържа;¹

- ако осъденото лице получава от 300 до 600 лв. месечно – може да се удържа една трета, ако е без деца, и една четвърт, ако е с деца, които то издържа;

- ако осъденото лице получава от 600 до 1200 лв. месечно – може да се удържа една втора, ако е без деца, и една трета, ако е с деца, които то издържа;

- ако осъденото лице получава над 1200 лв. месечно – може да се удържа горницата над 600 лв., ако е без деца, и горницата над 800 лв., ако е с деца, които то издържа.

Месечното трудово възнаграждение се определя, след като се приспадат дължимите върху него данъци и задължителни осигурителни вноски. Ограниченията, посочени по-горе (т. 4), не се отнасят за задължения за плащане на издръжка.

¹ Към настоящия момент първата хипотеза е неприложима, тъй като минималната работна заплата е 420 лв. от 1 януари 2016 г.

За несеквестируеми се смятат само текущите доходи от възнаграждения за труд и от пенсии, но не и такива доходи от предишни периоди, тъй като последните имат характер на спестявания.

Може ли изпълнението да се насочи срещу съсобствен имот или имот в съпружеска имуществена общност?

Да. Когато се продава съсобствен имот за дълг на някой от съсобствениците, имотът се описва изцяло, но се продава само идеалната част на длъжника. Имотът може да бъде продаден и изцяло, ако останалите съсобственици се съгласят с това писмено.

Изпълнение на вземане срещу един от съпрузите може да бъде насочено върху вещь, която е в съпружеска общност. В този случай съдебният изпълнител уведомява съпруга недлъжник, който има право да посочи лично имущество на съпруга длъжник, върху което да се насочи изпълнението. Ако посоченото имущество е налице и вземането може да се удовлетвори от него, изпълнението по отношение на вещта в съпружеска общност се спира и може да продължи, ако след осребряване на посоченото имущество вземането или част от него остане неудовлетворена.

Съпругът недлъжник може да обжалва изпълнителните действия, когато е посочил лично имущество на съпруга длъжник и въпреки това съдебният изпълнител продължава изпълнението върху имущество в съпружеска имуществена общност. Той има право да участва и в наддаването при публичната продажба на вещта.

Когато изпълнението е насочено върху вещь в съпружеска общност, след продажбата на вещта съдебният изпълнител изплаща половината от получената сума на съпруга недлъжник. Ако изпълнението се насочи върху недвижим имот, имотът се описва изцяло, но се продава само идеалната част на длъжника. Имотът може да бъде продаден и изцяло, ако съпругът недлъжник се съгласи с това писмено.

Съпругът недлъжник може да осуети продажбата, ако до предаването на движимата вещь в магазин или борса, съответно преди началото на явния търг с устно наддаване, а за недвижим имот – до деня, предхождащ деня на публичната продажба, внесе по сметка на съдебния изпълнител равностойността на дела на съпруга длъжник. Когато съпругът недлъжник участва в наддаването, той се обявява за купувач, ако при съставянето на протокола за извършените наддавания заяви, че желае да купи имота по най-високата предложена цена.

Мога ли да спра принудителното изпълнение?

Да. Ако сте физическо лице, можете до предаването на движимата

вещ в магазин или борса, съответно преди началото на явния търг с устно наддаване, а за недвижим имот – до деня, предхождащ деня на публичната продажба, да внесете 30% от вземанията по предявените срещу вас изпълнителни листове и да се задължите писмено да внасяте на съдебния изпълнител всеки месец по 10% от тях. В тези случаи, съдебният изпълнител е длъжен да спре продажбата. Ако не платите някоя от вноските, съдебният изпълнител по молба на всеки от взискателите продължава изпълнението, без да може да искате ново спиране. Това правило не се прилага за длъжници – юридически лица, както и в случаите, когато принудителното изпълнение е насочено срещу заложи или ипотекирани в полза на кредитора вещи.

Може да предотвратите продажбата на Ваш недвижим имот и ако до изтичането на срока за подаване на наддавателни предложения внесете всички суми по предявените срещу Вас изпълнителни листове и разноските по изпълнителното дело.

Производството може да бъде спряно и по преценка на съда напр. при обжалване на действия на съдебния изпълнител. В случаите, когато изпълнителното производство е започнало въз основа на заповед за изпълнение, възражението пред съд срещу заповедта може да спре изпълнението, ако длъжникът представи надлежно обезпечение за кредитора или ако в срока за възражение е направено искане за спиране, подкрепено с убедителни писмени доказателства.

Имате право и да предложите изпълнението да бъде насочено върху друга Ваша вещь или вземане. Ако съдебният изпълнител прецени, че предложеният начин на изпълнение е в състояние да удовлетвори взискателя, той насочва изпълнението върху посочената от Вас вещь или вземане.

Кой дължи таксите и разноските за съдебното изпълнение?

Таксите и разноските по изпълнителното производство са за сметка на длъжника. По-голямата част от таксите се заплащат авансово от взискателя, но впоследствие се включват към общото задължение на длъжника. Освен това длъжникът дължи такса за събиране на вземането, която се образува като процент върху събраната сума. Максималният размер на пропорционалните такси не може да надвишава една десета от вземането.

Съдебният изпълнител е длъжен да издаде постановление за разноските и сметка, посочваща разпоредбите, въз основа на които се дължат таксите, материалният интерес при пропорционалната такса, сумите на дължимите такси и допълнителни разноски, размерът на получената предплата и последиците при неплащане. Постановлението за разноските

подлежи на обжалване пред съответния окръжен съд в едноседмичен срок от съобщението за неговото изготвяне.

Дължа ли заплащане на такси по изпълнителното производство, ако след образуване на изпълнителното дело съм платил направо на взыскателя?

Да, таксите по съдебното изпълнение се дължат независимо от начина на плащане (направо на взыскателя или чрез съдебния изпълнител).

Мога ли да обжалвам действията на съдебния изпълнител?

Да, действията, които могат да се обжалват от длъжника, са изрично изброени в ГПК. Това са: насочване на изпълнението върху несеквестрируемо имущество, отнемане на движима вещи или отстраняването на длъжника от имот поради това, че не е уведомен надлежно за изпълнението, постановлението за глоба и постановлението за разноските, както и постановлението за възлагане на недвижим имот поради това, че наддаването на публичната продажба не е извършено надлежно или имуществото не е възложено по най-високата предложена цена. На обжалване подлежи и извършеното разпределение на постъпилите по делото от проданта суми, когато са налице повече кредитори по делото.

Действащата нормативна уредба не дава възможност да се обжалва оценката на вещь или имот, които се продават, но дава право на длъжника, ако не е съгласен с нея, да поиска от съдебния изпълнител назначаване на вещо лице, което да направи оценката.

Как и къде мога да подам жалба срещу действията на съдебния изпълнител?

Жалбата се подава чрез съдебния изпълнител до окръжния съд по мястото на изпълнението в едноседмичен срок от извършване на действието, ако страната е присъствала при извършването му или ако е била призована, а в останалите случаи - от деня на съобщението. Съдът се произнася в едномесечен срок от постъпването на жалбата. Решението не подлежи на обжалване.

Подаването на жалбата не спира изпълнението освен ако съдът по своя преценка постанови спиране.

За нарушения, извършени от съдебния изпълнител, жалба или сигнал може да се подаде и до Инспектората на Министерството на правосъдието, а срещу действията на частните съдебни изпълнители - и до Камарата на частните съдебни изпълнители с оглед търсене на дисциплинарна отговорност.

Кога се прекратява изпълнителното производство?

Изпълнителното производство се прекратява с постановление от

съдебния изпълнител в следните случаи:

1. когато длъжникът представи на съдебният изпълнител доказателства, че е изплатил задълженията си към вискателя и разноските по производството (когато представи надлежно заверена разписка от вискателя, квитанция от пощенската станция или писмо от банка, от които се вижда, че сумата по изпълнителния лист е платена);
2. когато вискателят е поискал това писмено;
3. когато изпълнителният лист бъде обезсилен;
4. когато с влязъл в сила съдебен акт бъде отменен актът, въз основа на който е издаден изпълнителният лист, или този акт се признае за подправен;
5. когато посоченото от вискателя имущество не може да бъде продадено и не може да бъде намерено друго секвестрируемо имущество;
6. когато не са заплатени дължимите авансово такси и разноски по изпълнението, освен в случаите при които законът е освободил вискателя от разноски по производството;
7. когато бъде представено влязло в сила решение, с което е уважен искът по чл. 439 (искът, с който длъжникът е оспорил изпълнението) или чл. 440 (искът, предявен от трето лице, с който се установява, че вещта, върху която е насочено изпълнението, не принадлежи на длъжника) от ГПК;
8. когато вискателят не поиска извършването на изпълнителни действия в продължение на две години, с изключение на делата за издръжка.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от сдружение „Център за правни инициативи“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на НПО в България.